

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ

вул. АрхітектораГородецького, 13, м. Київ, 01001
тел.: (044) 364-23-93, факс: (044) 271-17-83
E-mail: callcentre@minjust.gov.ua,
themis@minjust.gov.ua,
Web: <http://www.minjust.gov.ua>,
код згідно з ЄДРПОУ 00015622

Голові Комітету Верховної
Ради України з питань
цифрової трансформації
Михайлу КРЯЧКУ

Щодо проєктів законів України
(реєстр. № 5502 від 18 травня 2021 року
та реєстр. № 5502-1 від 04 червня 2021 року)

Шановний Михайле Валерійовичу!

Відповідно до Вашого листа від 09 червня 2021 року № 04-33/18-2021/188617 у Міністерстві юстиції України здійснено правову експертизу проєкту закону України «Про визнання таким, що втратив чинність Закону України «Про створення вільної економічної зони «Крим» та про особливості здійснення економічної діяльності на тимчасово окупованій території України» та про внесення змін до деяких законодавчих актів України», реєстр. № 5502 від 18 травня 2021 року (далі – проєкт Закону 5502), внесеного до Верховної Ради України народними депутатами України Умеровим Р.Е., Железняком Я.І. та іншими, і проєкту закону «Про визнання таким, що втратив чинність Закону України «Про створення вільної економічної зони «Крим» та про особливості здійснення економічної діяльності на тимчасово окупованій території України» та про внесення змін до деяких законодавчих актів України», реєстр. № 5502-1 від 04 червня 2021 року (далі – проєкт Закону 5502-1), внесеного до Верховної Ради України народним депутатом України Железняком Я.І., та в межах компетенції повідомляється.

Оскільки проєкти Законів 5502 та 5502-1 є тотожними за змістом, висловлюємо до них такі зауваження.

1. *Пунктом 1 розділу II* проєкту Закону пропонується абзац третій статті 13¹ Закону України «Про нотаріат» викласти в такій редакції:

«Нотаріус не вправі здійснювати нотаріальну діяльність за межами свого нотаріального округу, за винятком заміщення інших нотаріусів у випадках, передбачених цим Законом, за зверненням спадкоємця для завершення спадкування у іншому територіальному окрузі, у випадках, якщо спадкова справа була зареєстрована у Спадковому реєстрі до початку тимчасової окупації Автономної Республіки Крим та м. Севастополь, але не закінчена».

Частинами першою, третьою статті 1221 Цивільного кодексу України (далі – Кодекс) встановлено, що місцем відкриття спадщини є останнє місце

проживання спадкодавця, а в особливих випадках місце відкриття спадщини встановлюється законом.

Спадкоємць, який бажає прийняти спадщину, але на час відкриття спадщини не проживав постійно із спадкодавцем, має подати нотаріусу заяву про прийняття спадщини (частина перша статті 1269 Кодексу).

Для прийняття спадщини встановлюється строк у шість місяців, який починається з часу відкриття спадщини (частина перша статті 1270 Кодексу).

Незалежно від часу прийняття спадщини вона належить спадкоємцеві з часу відкриття спадщини (частина п'ята статті 1268 Кодексу).

Відсутність свідоцтва про право на спадщину не позбавляє спадкоємця права на спадщину (частина третя статті 1296 Кодексу).

Спадкова справа заводиться нотаріусом за місцем відкриття спадщини на підставі поданої (або такої, що надійшла поштою) першою заяви (повідомлення, телеграми), зокрема, про прийняття спадщини (підпункт 2.1 пункту 1 глави 10 розділу II Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України (далі – Порядок), затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 22 лютого 2012 року № 296/5, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 22 лютого 2012 року за № 282/20595).

Відповідно до положень пунктів 11.2, 11.5 розділу XI Правил ведення нотаріального діловодства, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 22 грудня 2010 року № 3253/5, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 23 грудня 2010 року за № 1318/18613, формування спадкової справи передбачає групування документів, на підставі яких було відкрито спадкову справу та видано свідоцтво про право на спадщину.

У спадкову справу вміщуються тільки оригінали документів, а у випадках, передбачених законодавством, – копії з документів, оформлені та засвідчені в установленому порядку.

Оформлення спадкової справи покладається на державного чи приватного нотаріуса, у провадженні (на виконанні) якого знаходиться справа.

Спадкова справа підлягає обов'язковій реєстрації у книзі обліку і реєстрації спадкових справ, Алфавітній книзі обліку спадкових справ та у Спадковому реєстрі (підпункт 2.7 пункту 2 глави 10 розділу II Порядку).

Слід звернути увагу, що до Спадкового реєстру вносяться відомості про заведену спадкову справу виключно щодо:

спадкодавця (прізвище та ім'я (імена), по батькові (за наявності); реєстраційний номер облікової картки платника податків згідно з Державним реєстром фізичних осіб – платників податків або причина його відсутності; дата та місце (у разі коли воно невідоме – назва країни) народження; дата смерті);

номера спадкової справи, дати та місця її заведення, місця зберігання та видачі свідоцтва про право на спадщину.

Враховуючи наведене, за даними Спадкового реєстру неможливо встановити коло спадкоємців, час подання заяв про прийняття/відмови в прийнятті спадщини, претензій кредиторів тощо.

Відповідно до положень статті 14 Закону України «Про нотаріат» документи нотаріального діловодства та архів приватного нотаріуса є власністю держави і перебувають у володінні та користуванні приватного нотаріуса у зв'язку із здійсненням ним нотаріальної діяльності.

Приватний нотаріус зобов'язаний забезпечити зберігання документів нотаріального діловодства та архіву приватного нотаріуса протягом усього строку здійснення ним нотаріальної діяльності.

У разі припинення приватної нотаріальної діяльності документи нотаріального діловодства та архіву приватного нотаріуса передаються ним до відповідного державного нотаріального архіву в порядку, встановленому законодавством.

Оскільки територія Автономної Республіки Крим та міста Севастополя є тимчасово окупованою територією України, забезпечити належне та безпечне перевезення документів нотаріального діловодства та архіву є неможливим.

З огляду на викладене для вирішення питання щодо визнання права власності на спадкове майно, у разі якщо спадкова справа була зареєстрована у Спадковому реєстрі до початку тимчасової окупації Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, але не була закінчена, відповідно до положень частини першої статті 4 Цивільного процесуального кодексу України, необхідно звернутися до суду.

Враховуючи вищезазначене, пропонуємо залишити без змін абзац третій статті 13¹ Закону України «Про нотаріат».

2. *Пунктом 2 розділу II* проєкту Закону, зокрема, пропонується внести зміни до Закону України від 02 червня 2011 року № 3460-VI «Про безоплатну правову допомогу» (далі – Закон № 3460-VI) в частині віднесення до суб'єктів права на безоплатну вторинну правову допомогу громадян України, які проживають на тимчасово окупованій території.

Такими ж змінами пропонується доповнити Закон України від 15 квітня 2014 року № 1207-VII «Про забезпечення прав і свобод та правовий режим на тимчасово окупованій території України» (далі – Закон № 1207-VII).

Щодо запропонованих змін повідомляємо, що статус території України, тимчасово окупованої внаслідок збройної агресії Російської Федерації, особливий правовий режим на цій території, особливості діяльності державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій в умовах цього режиму, додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина визначені у Законі № 1207-VII.

Частиною першою статті 18 Закону № 1207-VII встановлено, що громадянам України гарантується дотримання у повному обсязі їхніх прав і свобод, передбачених Конституцією України, у тому числі соціальних, трудових, виборчих прав та права на освіту, після залишення ними тимчасово окупованої території.

Статтею 3 Закону № 3460-VI передбачається, що право на безоплатну правову допомогу – гарантована Конституцією України можливість громадянина України, іноземця, особи без громадянства, у тому числі біженця чи особи, яка

потребує додаткового захисту, отримати в повному обсязі безоплатну первинну правову допомогу, а також можливість певної категорії осіб отримати безоплатну вторинну правову допомогу у випадках, передбачених цим Законом.

Статтею 14 Закону № 3460-VI визначено виключний перелік суб'єктів права на безоплатну вторинну правову допомогу, зокрема:

1) особи, які перебувають під юрисдикцією України, якщо їхній середньомісячний дохід не перевищує двох розмірів прожиткового мінімуму, розрахованого та затвердженого відповідно до закону для осіб, які належать до основних соціальних і демографічних груп населення, а також особи з інвалідністю, які отримують пенсію або допомогу, що призначається замість пенсії, у розмірі, що не перевищує двох прожиткових мінімумів для працездатних осіб – на всі види правових послуг, передбачених частиною другою статті 13 цього Закону (*тобто станом на січень – червень 2021 року середньомісячний дохід не має перевищувати 4540 грн для працездатних осіб та 3538 грн для непрацездатних осіб*);

2¹) внутрішньо переміщені особи – на всі види правових послуг, передбачених частиною другою статті 13 цього Закону;

2²) громадяни України, які звернулися із заявою про взяття їх на облік як внутрішньо переміщених осіб, – на правові послуги, передбачені пунктами 2 і 3 частини другої статті 13 цього Закону, з питань, пов'язаних з отриманням довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи, до моменту отримання довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи.

Виходячи зі змісту чинної статті 14 Закону № 3460-VI, для усіх осіб, які мають право на безоплатну вторинну правову допомогу, характерні складні життєві обставини об'єктивного характеру: низький рівень фінансового забезпечення; застосування заходів адміністративно-правового та кримінально-правового впливу держави на особу; наявність підтвердженого спеціального статусу особи (ветерани війни, реабілітовані) тощо.

На цей час на тимчасово окупованій території центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги тимчасово не виконують своїх повноважень, а захист порушених прав осіб, які проживають на відповідній території, здійснюється центрами, що розташовані на території України, вільній від тимчасової окупації.

На сьогодні особи, які перебувають на тимчасово окупованій території України, для реалізації права на безоплатну вторинну правову допомогу мають належати до суб'єктів, передбачених статтею 14 Закону № 3460-VI. У разі звернення до центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги особи, яка є суб'єктом права на безоплатну вторинну правову допомогу, незалежно від місця проживання чи перебування такої особи правова допомога їй надається у повному обсязі відповідно до Закону № 3460-VI.

Необхідно зауважити, що проект Закону значно розширює коло осіб, які отримують право на безоплатну вторинну правову допомогу лише за ознакою місця проживання.

Водночас статтею 4 Закону № 3460-VI встановлені гарантії недискримінації осіб у доступі до безоплатної правової допомоги. Так, при реалізації права на безоплатну правову допомогу не допускається застосування привілеїв чи обмежень до осіб за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, місця проживання, за мовними або іншими ознаками.

З урахуванням вказаного вище запропоновані положення щодо виокремлення такої категорії суб'єктів, що мають право на безоплатну вторинну правову допомогу, як громадяни України, які проживають на тимчасово окупованій території, є дискримінаційними.

Також не всі особи, які проживають на тимчасово окупованих територіях, мають низький рівень доходів і дійсно потребують безоплатної вторинної правової допомоги та не можуть забезпечити отримання необхідної правової допомоги самостійно.

Крім зазначеного, існує постійний дефіцит коштів для забезпечення потреб системи надання безоплатної правової допомоги. Відповідно до частини другої статті 29 Закону № 3460-VI фінансування безоплатної вторинної правової допомоги здійснюється за рахунок видатків Державного бюджету України. Розширення переліку суб'єктів права на безоплатну вторинну правову допомогу прогнозовано призведе до збільшення витрат з Державного бюджету України на фінансування відповідних правових послуг.

Враховуючи вказане, законодавча ініціатива стосовно розширення переліку суб'єктів права на безоплатну вторинну правову допомогу має супроводжуватися, зокрема, і пропозиціями щодо фінансування відповідних правових послуг шляхом внесення змін до Закону про Державний бюджет України.

Водночас проектом Закону таке додаткове фінансування для забезпечення надання безоплатної вторинної правової допомоги громадянам України, які проживають на тимчасово окупованій території, не передбачається.

Також зазначаємо, що відповідно до Положення про Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 08 червня 2016 року № 376, Мінреінтеграції згідно з покладеними на нього завданнями, зокрема, вживає заходів до захисту прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, які порушені внаслідок збройного конфлікту та/або тимчасової окупації частини території України; координує здійснення заходів щодо захисту і забезпечення прав та інтересів осіб, позбавлених особистої свободи внаслідок дій незаконних збройних формувань, окупаційної адміністрації та/або органів влади Російської Федерації на тимчасово окупованих територіях України, а також членів їх сімей.

Постановою Кабінету Міністрів України від 18 квітня 2018 року № 328 «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті на здійснення заходів щодо захисту і забезпечення прав та свобод осіб, які позбавлені (були позбавлені) особистої свободи незаконними збройними формуваннями, окупаційною адміністрацією та/або органами влади Російської Федерації з політичних мотивів, а також у зв'язку з громадською, політичною або

професійною діяльністю таких осіб, підтримки зазначених осіб та членів їх сімей, заходів з реінтеграції населення тимчасово окупованих територій, здійснення виплат державних стипендій імені Левка Лук'яненка» Мінреінтеграції визначено головним розпорядником бюджетних коштів та відповідальним виконавцем бюджетної програми «Заходи щодо захисту і забезпечення прав та свобод осіб, які позбавлені (були позбавлені) особистої свободи незаконними збройними формуваннями, окупаційною адміністрацією та/або органами влади Російської Федерації з політичних мотивів, а також у зв'язку з громадською, політичною або професійною діяльністю вказаних осіб, підтримки зазначених осіб та членів їхніх сімей, заходи з реінтеграції населення тимчасово окупованих територій, виплати державних стипендій імені Левка Лук'яненка» (далі – бюджетні кошти).

Положеннями вищезазначеної постанови також визначено, що бюджетні кошти за зазначеною програмою спрямовуються, зокрема, за таким напрямом, як забезпечення надання професійної правової допомоги (в тому числі заходів, спрямованих на забезпечення можливості її надання) для захисту і забезпечення прав та інтересів осіб, позбавлених особистої свободи незаконними збройними формуваннями, окупаційною адміністрацією та/або органами влади Російської Федерації на тимчасово окупованих територіях України та/або території Російської Федерації у зв'язку з громадською, політичною або професійною діяльністю таких осіб, а також підтримки зазначених осіб та членів їх сімей, у тому числі відшкодування витрат, пов'язаних з їх відвідуванням, та надання одноразової грошової допомоги після звільнення та повернення таких осіб на територію України.

У зв'язку з наведеним проєкт Закону потребує відповідного доопрацювання.

3. Пунктом 3 розділу II проєкту Закону пропонується у Законі України «Про державні лотереї в Україні» у частині п'ятій статті 14 слова «Закону України «Про створення вільної економічної зони «Крим» та про особливості здійснення економічної діяльності на тимчасово окупованій території України» замінити словами «Закону України «Про забезпечення прав і свобод та правовий режим на тимчасово окупованій території України».

Однак у статті 14 «Відповідальність» Закону України «Про державні лотереї в Україні» відсутні частина п'ята та слова «Закону України «Про створення вільної економічної зони «Крим» та про особливості здійснення економічної діяльності на тимчасово окупованій території України», які пропонується змінити.

Водночас, як вбачається з порівняльної таблиці до проєкту Закону, відповідні зміни вносяться до частини п'ятої статті 13 «Державний нагляд (контроль) у сфері лотерейної діяльності» Закону України «Про державні лотереї в Україні», якими встановлюється, що *державний нагляд (контроль) у сфері лотерейної діяльності здійснюється Уповноваженим органом відповідно до Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» з урахуванням особливостей, визначених цим Законом, та Закону України «Про забезпечення прав і свобод та правовий режим на тимчасово окупованій території України».*

У зв'язку з цим зауважуємо, що до Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності», який визначає правові та організаційні засади, основні принципи і порядок здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності, повноваження органів державного нагляду (контролю), їх посадових осіб і права, обов'язки та відповідальність суб'єктів господарювання під час здійснення державного нагляду (контролю), не внесено зміну, яка б вказувала на те, що державний нагляд (контроль) у сфері лотерейної діяльності здійснюється відповідно до цього Закону та з урахуванням особливостей, визначених цим Законом та Законом України «Про забезпечення прав і свобод та правовий режим на тимчасово окупованій території України» (стаття 2).

Також у цій статті Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» варто вказати відповідні норми, дотримання яких обов'язкове для суб'єктів державного нагляду (контролю) у сфері лотерейної діяльності.

4. Частиною другою статті 7 Закону № 1207-VII встановлено, що виплата пенсій громадянам України, які проживають на тимчасово окупованій території і не отримують пенсій та інших соціальних виплат від уповноважених органів Російської Федерації, здійснюється в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Згідно з абзацами дев'ятим та десятим пункту 4 розділу II проекту Закону пропонується внести зміни до частини другої статті 7 Закону № 1207-VII та виключити слова «і не отримують пенсій та інших соціальних виплат від уповноважених органів Російської Федерації».

Водночас до запропонованого слід зауважити таке.

Принципи, засади і механізми функціонування системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, призначення, перерахунку і виплати пенсій визначає Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування».

Зміна умов і норм загальнообов'язкового державного пенсійного страхування здійснюється виключно шляхом внесення змін до цього Закону.

При цьому слід зазначити, що пунктом 14⁴ розділу XV «Прикінцеві положення» зазначеного Закону встановлено, що громадянам, які проживають на території Автономної Республіки Крим та м. Севастополя, виплата пенсій та надання соціальних послуг, передбачених цим Законом, здійснюються за рахунок коштів, які надходять від платників єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, розташованих на території Автономної Республіки Крим та м. Севастополя.

У разі виникнення дефіциту коштів для фінансування цих виплат такий дефіцит покривається за рахунок коштів бюджету Автономної Республіки Крим та бюджету м. Севастополя.

Громадяни України, які проживають на території Автономної Республіки Крим та м. Севастополя і не отримали громадянства Російської Федерації та не одержують пенсії та соціальні послуги від органів пенсійного забезпечення

Російської Федерації, мають право на отримання виплат згідно з цим Законом у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Враховуючи наведене, проєкт Закону в цій частині потребує перегляду.

5. Згідно з абзацами одинадцятим та дванадцятим пункту 4 розділу II проєкту Закону пропонується доповнити частину третьої статті 7 Закону № 1207-VII новим абзацом, передбачивши, що *порядок надання соціальних послуг громадянам, які проживають на тимчасово окупованій території, визначається Кабінетом Міністрів України.*

Водночас частиною третьою статті 7 Закону встановлено, що громадяни похилого віку, особи з інвалідністю, діти з інвалідністю та інші громадяни України, які перебувають у складних життєвих обставинах та проживають на тимчасово окупованій території, *мають право на отримання соціальних послуг відповідно до законодавства України.*

Так, основні організаційні та правові засади надання соціальних послуг, спрямованих на профілактику складних життєвих обставин, подолання або мінімізацію їх негативних наслідків, особам/сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах, визначає Закон України «Про соціальні послуги».

Згідно зі статтями 4 та 5 зазначеного Закону законодавство про соціальні послуги ґрунтується на Конституції України і складається з цього Закону, інших законів та нормативно-правових актів, прийнятих відповідно до цього Закону, що регулюють відносини у системі надання соціальних послуг, та міжнародних договорів України з питань надання соціальних послуг, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Дія цього Закону поширюється на громадян України, іноземців та осіб без громадянства, які на законних підставах проживають або перебувають на території України, у тому числі на осіб, на яких поширюється дія Закону України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту», і належать до вразливих груп населення та/або перебувають у складних життєвих обставинах.

Враховуючи наведене, проєкт Закону в цій частині потребує перегляду.

6. Згідно із запропонованою редакцією частини другої статті 13 Закону № 1207-VII (абзац тридцять третій пункту 4 розділу II проєкту Закону) передбачається встановити, зокрема, що до закінчення режиму тимчасової окупації єдиний внесок, встановлений Законом України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування», не справляється з доходів, отриманих юридичними особами (їх відокремленими підрозділами) та фізичними особами на тимчасово окупованій території, операцій та/або з інших об'єктів оподаткування (в тому числі об'єктів, пов'язаних з оподаткуванням) на тимчасово окупованій території.

Водночас до запропонованого слід зауважити таке.

Правові та організаційні засади забезпечення збору та обліку єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (далі – єдиний внесок), умови та порядок його нарахування і сплати та повноваження органу,

що здійснює його збір та ведення обліку, визначає Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування».

Згідно зі статтею 2 згаданого Закону дія цього Закону поширюється на відносини, що виникають під час провадження діяльності, пов'язаної із збором та веденням обліку єдиного внеску. Дія інших нормативно-правових актів може поширюватися на зазначені відносини лише у випадках, передбачених цим Законом, або в частині, що не суперечить цьому Закону.

Виключно цим Законом визначаються, зокрема, платники єдиного внеску; порядок нарахування, обчислення та сплати єдиного внеску.

Слід зазначити, що пунктом 9³ розділу VIII «Прикінцеві та перехідні положення» вказаного Закону встановлено, що тимчасово на період дії особливого правового режиму, визначеного Законом України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України», зупиняється застосування до платників єдиного внеску із місцезнаходженням (місцем проживання) на тимчасово окупованій території України норм статей 25 і 26 цього Закону.

Податкова інформація про суми недоїмки платників єдиного внеску, визначених абзацом першим цього пункту, зберігається та опрацьовується в інформаційних базах контролюючих органів в окремому (позабалансовому) порядку.

Враховуючи наведене, проект Закону в цій частині потребує перегляду.

7. Пунктом 4 розділу II проекту Закону пропонується статтю 13 Закону № 1207-VII викласти в редакції, частиною другою якої передбачається, що до закінчення режиму тимчасової окупації загальнодержавні податки і збори, визначені статтями 9 та 10 цього Кодексу, та військовий збір, визначений пунктом 16¹ підрозділу 10 розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України, статтею 271 Митного кодексу України, єдиний внесок, встановлений Законом України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» та збір на обов'язкове державне пенсійне страхування, справляння якого здійснюється відповідно до Закону України «Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування», не справляються з доходів, отриманих юридичними особами (їх відокремленими підрозділами) та фізичними особами на тимчасово окупованій території, операцій та/або з інших об'єктів оподаткування (в тому числі об'єктів, пов'язаних з оподаткуванням) на тимчасово окупованій території.

Проте відповідно до пунктів 7.3, 7.4 статті 7 Податкового кодексу України будь-які питання щодо оподаткування регулюються цим Кодексом і не можуть встановлюватися або змінюватися іншими законами України, крім законів, що містять виключно положення щодо внесення змін до цього Кодексу та/або положення, які встановлюють відповідальність за порушення норм податкового законодавства.

Елементи податку, визначені в пункті 7.1 цієї статті, підстави для надання податкових пільг та порядок їх застосування визначаються виключно цим Кодексом.

Також звертаємо увагу на абзац другий частини першої статті 13¹, якою пропонується доповнити Закон України № 1207-VII (*пункт 4 розділу II проекту Закону*) нормою, згідно з якою контроль в'їзду/виїзду з метою виявлення, запобігання переміщенню товарів на тимчасово окуповану територію та з такої території поза межами контрольних пунктів проводиться уповноваженими службовими особами Державної фіскальної служби України.

Слід зазначити, що відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2018 року № 1200 «Про утворення Державної податкової служби України та Державної митної служби України» Державну фіскальну службу *реорганізовано шляхом поділу і утворено Державну податкову службу України та Державну митну службу України.*

Постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 року № 227 затверджено положення про Державну митну службу України. Згідно з підпунктом 4 пункту 4 вказаного положення Держмитслужба відповідно до покладених на неї завдань забезпечує та здійснює контроль за дотриманням вимог законодавства з питань митної справи на всій території України, у тому числі у вільних митних зонах, територіальному морі, пунктах пропуску через державний кордон, прикордонній смугі та контрольованих прикордонних районах, виключній (морській) економічній зоні України та прилеглий зоні України.

8. Запропонованою редакцією *частини четвертої статті 13* Закону України № 1207-VII (*пункт 4 розділу II проекту Закону*) пропонується встановити, що державні гарантії за внутрішніми та зовнішніми місцевими запозиченнями (позиками) Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, а також осіб, які мають місцезнаходження (проживання, перебування) на цій території, не надаються. *Порядок сплати (списання, продажу) раніше гарантованого державою боргу Автономної Республіки Крим та міста Севастополя або осіб, які перебувають на цій території, у частині, що залишається непогашеним станом на дату початку окупації, встановлюється Кабінетом Міністрів України.*

У зв'язку з чим зазначаємо, що порядок і умови надання державних та місцевих гарантій, у тому числі порядок сплати (списання, продажу) раніше гарантованого державою боргу, врегульовано Бюджетним кодексом України.

Враховуючи наведене, запропонована редакція частини четвертої статті 13 Закону України № 1207-VII потребує перегляду.

9. *Пунктом 4 розділу II проекту Закону* пропонується у Законі України № 1207-VII, зокрема, *частину шосту статті 13* викласти у такій редакції: «*Ліцензії, надані суб'єктам господарської діяльності до набрання чинності Законом України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» згідно із Законом України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності», та/або сертифікати, надані згідно із Декретом Кабінету Міністрів України «Про стандартизацію і сертифікацію», та/або дозволи, надані згідно із Законом України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності»:*

а) вважаються недійсними на тимчасово окупованій території;

б) можуть використовуватися для проведення господарської (підприємницької) діяльності на іншій території України до закінчення строку їх дії, у випадку перереєстрації таких суб'єктів на іншій території України, у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади з питань оподаткування;

в) не можуть бути продовженими відповідно до законодавства України, крім випадків, коли до закінчення строку дії таких ліцензій (дозволів) втрачає чинність Закон України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України».

З огляду на наведене звертаємо увагу на таке.

1) Пропоноване положення містить, зокрема, посилання на *Закон України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності»*, який 28 червня 2015 року втратив чинність.

При цьому варто враховувати, що 28 червня 2015 року набрав чинності *Закон України від 02 березня 2015 року № 222-VIII «Про ліцензування видів господарської діяльності»*.

2) Пропоноване положення містить конструкцію слів «*дозволи*, надані згідно із Законом України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності».

Водночас Законом України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» визначено, що *документ дозвільного характеру* – дозвіл, висновок, рішення, погодження, свідоцтво, інший документ в електронному вигляді (запис про наявність дозволу, висновку, рішення, погодження, свідоцтва, іншого документа в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань), який дозвільний орган зобов'язаний видати суб'єкту господарювання у разі надання йому права на провадження певних дій щодо здійснення господарської діяльності або видів господарської діяльності та/або без наявності якого суб'єкт господарювання не може проваджувати певні дії щодо здійснення господарської діяльності або видів господарської діяльності (абзац четвертий частини першої статті 1).

Отже, дозвіл – це один із можливих *документів дозвільного характеру*.

10. Пунктом 4 розділу II проекту Закону пропонується статтю 15 Закону України № 1207-VII доповнити *новою частиною шостою* у такій редакції:

«Упродовж строку тимчасової окупації особи, які проживають на тимчасово окупованій території або перемістилися з неї, звільняються від обов'язку погашення основної суми іпотечного кредиту та нарахованих відсотків за ним, якщо об'єктом іпотеки є майно, розташоване (зареєстроване) на території, що після укладення такого іпотечного договору була тимчасово окупована. Національний банк України приймає рішення про зміну класифікації таких іпотечних кредитів або інші рішення з метою недопущення погіршення ліквідності (фінансового стану) кредитора.

Норми цього пункту не поширюються на *нерухоме житлове майно*, загальна площа якого перевищує показники, встановлені *статтею 265 Податкового кодексу України*».

У зв'язку з цим зауважуємо, що цивільне законодавство не оперує поняттям «нерухоме житлове майно».

Натомість у Цивільному кодексі України використовуються терміни «нерухомі речі (нерухоме майно, нерухомість)», «об'єкт нерухомого майна», «житло», «житловий будинок», «квартира» тощо.

У свою чергу у Податковому кодексі України йдеться, зокрема, про «об'єкти житлової нерухомості», «нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, з об'єктів житлової нерухомості».

11. У проєкті Закону вживаються такі правові конструкції, зокрема, як «центральный орган виконавчої влади з питань оподаткування», «центральный орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику з питань тимчасово окупованих територій у Донецькій і Луганській областях та тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя», а також власна назва Державної фіскальної служби України.

Запропоноване потребує доопрацювання, враховуючи, що Кабінет Міністрів України, реалізуючи своє дискреційне конституційне повноваження, визначене пунктом 91 статті 116 Конституції України, виходячи із коштів, передбачених у Державному бюджеті України на утримання органів виконавчої влади, утворює, реорганізовує і ліквідує відповідно до закону міністерства, інші центральні органи виконавчої влади або ж покладає визначені законами повноваження на вже існуючі центральні органи виконавчої влади шляхом затвердження змін до їх положень.

Питання організації, повноважень та порядку діяльності центральних органів виконавчої влади врегульовано положеннями Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» (далі – Закон).

Законом визначено, що міністерство є центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику в одній чи декількох визначених Кабінетом Міністрів України сферах, визначає пріоритетні напрями розвитку, забезпечує нормативно-правове регулювання, має право видавати накази нормативно-правового змісту (частина друга статті 1, частина перша статті 6, статті 7, 15), інші ж центральні органи виконавчої влади таких повноважень не мають, а виконують виключно окремі функції з реалізації державної політики, їх основними завданнями є, зокрема, надання адміністративних послуг, здійснення державного нагляду (контролю), управління об'єктами державної власності, внесення пропозицій щодо забезпечення формування державної політики на розгляд міністрів, які спрямовують та координують їх діяльність; ці органи в межах своїх повноважень видають лише накази організаційно-розпорядчого характеру (частина друга статті 1, частина перша статті 16, частина перша статті 17, частина перша статті 23).

З метою уникнення втручання парламенту у компетенцію Кабінету Міністрів України при реалізації ним своїх конституційних повноважень щодо утворення, реорганізації і ліквідації міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, а також узгодження з положеннями Закону центральний орган виконавчої влади, який, виходячи з конкретного повноваження, формує державну

політику у відповідній сфері (зокрема, шляхом нормативно-правового регулювання), у законопроектах слід визначати як «центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері ...», а у випадку, коли конкретне повноваження за своїм змістом спрямовано на реалізацію державної політики, – як «центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері ...» та уникати вживання власних назв центральних органів виконавчої влади.

З повагою

Міністр

Денис МАЛЮСЬКА